

TÜRKİYE'DE YENİDEN YAPILANMAYA EŞLİK EDECEK AKTİF İŞGÜCÜ PİYASASI POLİTİKALARI (AİPP): KOCAELİ PİLOT PROJESİ

Arka Plan

Türkiye, çok sayıda çalışanın işten atılmasına yol açabilecek, sektörel değişim, özelleştirme, kamu sektöründe reform ve ekonomik kriz sonrası düzenleme olarak ifade edilebilecek bir yeniden yapılanma süreci içindedir. Bu gelişme, düşük ve giderek azalmakta olan işgücü piyasasına katılım, başta gençlerde olmak üzere yüksek düzeyde işsizlik, iş kaybı, kayıt dışı sektörün büyüklüğü, yüksek düzeyde eksik istihdam, nitelikli beşeri sermayenin eksikliği, isabetsiz beceri eşleştirmesi ve sosyal diyalog eksikliği gibi işgücü piyasasında hali hazırda var olan sorunlara yenilerini eklemektedir. İstihdam alanındaki tek kamu kurumu Türkiye İş Kurumu'dur (İŞKUR).

Gereke

Türkiye, özelleştirme veya ekonomik durgunluğun yol açtığı işten çıkarmalarla baş edebilmek için, işsizlerin ve işten çıkarılanların istihdam edilebilirliklerini artırmadan, koruma amaçlı kullanılan işten ayrılma tazminatı gibi gelir yenileyici pasif işgücü piyasası politikalarına bel bağlamıştır. Diğer yandan, gelir yenilemede, aktif yeniden entegrasyon ile birlikte aktif tedbirler ve yeniden işe yerleştirme politikalarına gerektiği şekilde ilgi gösterilmemiştir.

Türkiye'nin yeniden yapılanmasında Aktif İşgücü Piyasası Politikaları (AİPP) üzerine hazırlanmış olan EMP/ANALYSIS çalışmasında açıkça ortaya konulduğu gibi, bir taraftan Türkiye işgücü piyasasında pasif politikaların pahalıya mal olması diğer taraftan düşük istihdam oranları göz önüne alındığında, aktif politikalar için geniş bir hareket alanı söz konusudur. AİPP, işgücü arzını yükseltmeye, işgücü talebini artırmaya (küçük iş yeri açma ve kendi işini kuracaklara yönelik destekler, ücret destekleri, kamu işleri ve kamu istihdam hizmetleri) ve arz ve talep eşleştirmesini geliştirmeye (iş arama danışmanlığı ve istihdam hizmetleri) yönelik tedbirleri kapsamaktadır. Arka plan çalışması, özellikle yeni tedbirlerin oluşturulmasının, yeni araçların ve yapıların kullanılmasının ve hem ulusal ve bölgesel hem de yerel düzeylerde politika belirlerken sosyal tarafların katılımının geliştirilmesinin önemine dikkat çekerek, pasif politikaların bu türden aktif politikalarla birlikte uygulanması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, eğitim programlarının etkinliği ve isabetliliğini artırarak ve daha iyi meslek danışmanlığı hizmeti vererek, kişileri programlara daha iyi yönlendirmek ve eğitim alanlarının sayısını artırmak amacıyla hem işsizlerin hem de açık işlerin profiline çıkarmak yoluyla işten atılan işçiler ile işgücü piyasası tedbirlerini eşleştirme iki önemli unsur olarak belirlenmiştir.

Türkiye'de en uygun politikalar ile uygulama yapılarının belirlenmesi ve ulusal istihdam politikasının önemli bölümlerini yürüten bir kamu istihdam kurumu olarak İŞKUR'un işleyiş ve yeniden yapılanmasının en etkin yolunun ortaya çıkarılması için deneysel bir ölçekteki bu pilot projeye ihtiyaç duyulmaktadır. Gerçekte, İŞKUR'un yeni yasası, Kurumun yeniden yapılanmasını ve aktif işgücü piyasası politikaları uygulayarak ulusal istihdam politikasında Kurumun rolünü artırmayı öngörmektedir.

ILO ile yapılan görüşmeler sonucu, aşağıdaki gerekçelerle proje alanı olarak Kocaeli seçilmiştir:

- ◆ Kayıtlı işsiz sayısı yüksektir (18,493)
- ◆ İşsizlik yardımı alan kişilerin sayısı yüksektir (1,318)

- ◆ İşgücü hareketliliği yüksektir
- ◆ Dinamik ve büyük oranda sanayileşmiş bir kenttir
- ◆ Komşu illerden, taşradan ve Güney Doğu Anadolu'dan çok fazla göç edilmektedir
- ◆ Kocaeli'de çalışan İŞKUR personeli, ortalamanın üzerindedir (20)
- ◆ 2003 yılında özelleştirilmesi planlanan üç büyük kamu iktisadi teşebbüsü (PETKİM, TÜPRAŞ, SEKA) bulunmaktadır.

ILO, aşağıda yer alan sorumlulukları üstlenecektir:

- ◆ İşsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasında kullanılacak sosyal bir ağ kurma düşüncesinden hareketle, sosyal diyalog konusunda, ulusal, bölgesel ve yerel aktörleri seçen, bir araya getiren ve sosyal diyalog için ortak zemin sağlayan bir yönlendirici gibi hareket etmek;
- ◆ İŞKUR'un uygulamaya koyduğu politikalar konusunda tavsiyede bulunmak;
- ◆ Yeniden yapılanma, iş kaybı yönetimi ve meslek danışma konusunda İŞKUR bürolarında eğitim modülleri oluşturmak.

Proje Planı

Bu projenin amacı, diğer illere model oluşturacak şekilde, ekonomik krizin ve özelleştirmeyi kapsayan yeniden yapılanmanın yol açtığı işsizlik oranını düşürmek amacıyla, aktif işgücü piyasası politikaları uygulayarak ve tüm sosyal tarafların katılımı ile Kocaeli'de istihdam hizmetlerini geliştirmektir. Bu amaca ulaşmak yönünde öneriler şunlardır:

- Tüm sosyal tarafların katılımıyla sosyal diyaloga başlanması ve hızlandırılması;
- Kocaeli İşgücü Piyasaları ve Durum Analizi Raporunun hazırlanması,
- İl İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizinin yapılması,
- İŞKUR tarafından uygulanacak AİPP'nin önerilmesi,
- İŞKUR Kocaeli İl Müdürlüğü çalışanlarına (15 kişiye), açık iş ve işsiz profili oluşturma bilgisini geliştirme, meslek danışmanlığı, küçük işletme açma ve kendi işini kurma alanlarında ve aynı amaca ulaşmakta işbirliğine gidilecek olan yerel düzeydeki sosyal taraflar ve sivil toplum örgütleri hakkında, eğitim düzenlenmesi;
- ILO'nun KİKG (Kendi İşini Kur ve Geliştir) programına başlanması;
- Pilot Proje uygulamasının desteklenmesi;
- Sonuçların izlenmesi ve değerlendirilmesi.

Amaçlar

Geliştirme amacı

Proje, verimli işgücü piyasası politikaları ve Kocaeli'de yeniden yapılanma sonucu işten çıkarılanların yeniden işe yerleştirilmesinde etkili uygulama yapılarını geliştirmeye ve bu deneyimden hareketle, Türkiye genelinde uygulanabilecek bir model oluşturmaya katkıda bulunacaktır.

Yakın amaç

İŞKUR'un Kocaeli İl Müdürlüğü, sosyal taraflarla işbirliği içinde ve belirlenen tercihlere dayalı olarak, aktif işgücü piyasası tedbirlerini etkili ve verimli bir şekilde uygulamak üzere, kapasitesini geliştirmiş ve işsizlik sigortasından yararlanan kayıtlı işsizlerin uygun ve üretken işlere yönlendirilmesiyle sayılarında belirgin bir azalma kaydedilmiş olacaktır.

Proje Uygulama Stratejisi

Proje, ILO/Ankara ile ILO/Merkez tarafından koordine edilecek ve İŞKUR tarafından yürütülecektir. Projenin ilk aşamasında, mevcut tedbirler ve ülkelerin (OECD ülkeleri ve

geçiş dönemindeki ülkeler) deneyimlerini baz alarak önerilecek yeni tedbirler dahil işçilerin yer değiştirmesine yönelik tedbirleri birleştirmek açısından ihtiyaçları belirlemek amacıyla ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde önemli aktörler belirlenecek, bilgilendirilecek ve bir araya getirilecektir. Belirlenen ihtiyaçlara ve bu ihtiyaçları karşılamak üzere uygulanacak aktif işgücü piyasası politikalarına dayalı olarak, ILO Eğitim Merkezi ile işbirliği içinde İŞKUR çalışanlarına yönelik eğitim programları düzenlenecektir. İstihdam hizmetlerini geliştirmenin işsiz sayısı ve işsizlik süresi üzerinde yarattığı etki, düzenli olarak izlenecek ve değerlendirilecektir. Pilot projede hedef grup, yeni uygulamaya konulan işsizlik sigortasından yararlanmakta olan 1318 kayıtlı işsiz olacaktır.

Proje Sonunda Elde Edilmesi Beklenen Sonuçlar

· 15 İŞKUR çalışanının,

- İşsiz kaydı yapmak (örneğin, işsizlerin iş geçmişleri, vb.) ve açık iş (örneğin, gerekli beceri düzeyini belirleme, vb.) konusunda bilgilerini artırmak;
- Tedbirler ile adaylar arasında daha iyi eşleştirme yaparak ve işten çıkarılan işçilerin verimli bir şekilde tekrar istihdam edilmelerini sağlayarak iş danışmanlığı hizmetlerini geliştirmek;
- Yerel kuruluşlarla işbirliği ve ortaklık kurarak, işsizleri uygun tedbirlere ve yararlanabilecekleri sosyal taraflara yönlendirmek, amacıyla eğitim verilmiş olacaktır.
- Yukarıda bahsedilen 15 kişinin yanında 2-3 İŞKUR çalışanına ve 2-3 yerel aktöre KİKG eğitimi sağlanmış olacaktır.
- Yerel kuruluşlar arasında düzenlenen bir takım ortaklıklar ve toplantılardan olumlu sonuçlara ulaşarak yerel sosyal tarafların bilinç düzeyi geliştirilmiş olacaktır.
- İşten çıkarılma ve yeniden yapılanmanın getirdiği olumsuz sonuçları daha güçlü karşılamak amacıyla İŞKUR/ Kocaeli İl Müdürlüğü'nde istihdam hizmetleri aşağıdaki göstergelerde belirtildiği şekilde geliştirilmiş olacaktır.
- Hedef alınan grupta, işsiz sayısında azalma,
- İşsizlik ödeneği alma süresinde azalma,
- İşsizlerin eğitime katılma oranında yükselme,
- İşe yerleştirme oranında artış.

Çıktılar

Çıktı 1: Pilot projeye başlamak için çalıştay düzenlenmesi ve Kocaeli'de tüm sosyal taraflarla birlikte beyin fırtınası yapılması.

Çıktı 2: İŞKUR çalışanlarının ve yerel tarafların eğitimi

Çıktı 3: Kocaeli'de, işten atılan işsizlerin verimli ve etkili yönlendirilmesiyle, işsizlik sigortası alan kayıtlı işsiz sayısında ve işsizlik süresinde azalma sağlanmış olacaktır.

Projenin Temel Göstergeleri

- ◆ Kocaeli'de işsizlik sigortası yardımı alan kayıtlı işsizlerin sayısında azalma
- ◆ İşsizlik ödeneği alma süresinde azalma
- ◆ Kocaeli İl Müdürlüğü'nün etkili ve verimli istihdam hizmetleri sunması
- ◆ KİKG eğitimi sonucu, işsizlerin açtığı yeni iş yerleri
- ◆ Kocaeli'de yerel eğitim ve istihdam yaratma ağının kurulması

Girdiler

- ◆ İŞKUR, çalışma ofisinin ve uzmanların konaklama yerlerinin tahsisi, ulaşımın sağlanması gibi aynı yardımlarda bulunacaktır.
- ◆ ILO/Ankara, bu amaç için ayrılmış olan nakit fonundan, eğitimleri, çalıştayları, çevirileri finanse edecektir.

◆ ILO/Merkezi (EMP/ANALYSIS), profesyonel düzeyde yaklaşık 4 adam-aylık profesyonel destek sağlayacaktır.

Detaylı Bilgi İçin:

Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı
Uluslararası İlişkiler Şube Müdürlüğü
Tel: 425 26 02